

מהרמב"ן. (וכן בקובץ שעורים להלן צדד שאמנם אין זה 'רצון' אבל אינו בכלל 'אונס', וכן נקט בהגהות חכמת שלמה (אה"ע קעז). ובאילת השחר (מב.) השיג על דבריהם).
 ד. קטן מבן תשע שאנס — צידד במנחת חינוך (תקנז,*) שאף על פי שפטור מתשלומין כיון שאינו בר עונשין, כשיגדל הוא מצווה ב'ולו תהיה לאשה'.

ו. אשה האסורה על האונס או על המפתה משום איסור כהונה — לדברי רבי שמעון בן מנסיא אין לה קנס, שהרי אינו ראוי לקיימה. אבל לשמעון התימני, אם קידושין תופסין בה יש לה קנס. הלכך אפילו לרבי עקיבא שאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין, באיסורי כהונה אמר רבי סימאי שקדושין תופסין, (שכן נאמר באלמנה לכהן גדול לא יקח... ולא יחלל — חילולין הוא עושה ואין עושה ממזרים. והוא הדין בגרושה לכהן וכדו'). ואולם לדברי רבי ישבב בדעת רבי עקיבא, כל שאין לו ביאה בישראל הולד ממזר, גם באיסורי כהונה. אך אפשר שלשיטתו חייבי עשה, כגון מצרי ואדומי בתוך בשלשה דורות לגירותם — קדושין תופסין בהם. ושמה אף באלו אין קדושין תופסין מלבד בבעולה לכהן גדול (רש"י: שנבעלה שלא כדרכה. ר"ח: כהן גדול שאנס או פיתה בתולה, והריהי מעתה בעולת עצמו ומדאורייתא אין לו לשאתה לכתחילה. [ויש סוברים שאף בדיעבד יוציא (רמב"ן), ו"א שאף מתחלת (רמב"ם), ו"א שאינה אסורה אלא מדרבנן. עתו' יבמות ס. שער המלך אישות ג,ה]), לפי שהוא עשה שאין שוה בכל.

א. כאמור לעיל, להלכה אם התרו בו למלקות, אינו משלם קנס מפני שהוא לוקה.
 ב. הבא על הסוטה, שאירס אשה וזינתה תחתיו שלא כדרכה וגירשה — לרבי שמעון בן מנסיא אין לה קנס, שהרי אסורה עליו. ולשמעון התימני יש לה קנס, שהרי יש לו בה קדושין לדברי הכל. (עפ"י תוס').

דפים בט — ל

ג. האם יש תפיסת קדושין בחייבי לאוין, בחייבי עשה, ובאיסורי כהונה?

חייבי לאוין שאין בהם כרת או מיתת בית דין — לדברי חכמים, קדושין תופסין בהם. ולרבי עקיבא אין קדושין תופסין.
 חייבי לאוין דכהונה — מחלוקת רבי סימאי ורבי ישבב בדעת רבי עקיבא.
 חייבי עשה — אפשר שאפילו לרבי ישבב קדושין תופסין ואפשר שאין קדושין תופסין אלא בבעולה לכהן גדול, וכנ"ל.

דף ל

גא. אלו מאורעות ופגעים הבאים על האדם, מגזרת שמים הם באים ואלו תלויים בידי אדם?

הכל בידי שמים חוץ מצנינים פחים. (צנינים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם. ואינם באים באונס על האדם אם חפץ להיזהר ולהיספן בביתו. ואולם הבא בדרך פעמים שאינו יכול להינצל מן החמה. [ומן הצנה] עפ"י תוס' ורישב"א). אבל שאר פגעים ומאורעות הבאים על האדם שלא בגרמתו (תוס') — בגזירת מלך הם באים, וכדרך שאמר רב יוסף וכן שנה רבי חייא, מיום שחרב בית המקדש דין ארבע מיתות לא בטלו. מי שנתחייב סקילה — או נופל מן הגג או חיה דורסתו, ומי שנתחייב שריפה — או נופל בדליקה או נחש מכישו, ומי שנתחייב הריגה — או נמסר למלכות או ליסטים באים עליו, ומי שנתחייב חנק — או טובע בנהר או מת בסרוככי.

א. מבואר בתוס' שמעשה שאדם גרם לעצמו בפשיעתו, אינו בכלל גזרת שמים. ואדם הפוגע באחר — הג"ר אלחנן וסרמן (קובץ מאמרים, 'הכל בידי שמים חוץ מצנינים פחים') נקט על פי הרמב"ן

(לך) שודאי נגזר על הנפגע שייהרג. ועל פי זה תמה על קושית התוס'. ויש שכתב בדעת התוס' שאדם הפוגע במזיד באחר, ביכלתו לפגוע אף ללא גזרת שמים. (עפ"י מגדים חדשים — שבת לב. וכן נראה מבואר באור-החיים וישב לו, כא. וצ"ע לפי"ז מהו שאמרו שהריגת מלכות או לסטים נחשבים כד' מיתות, וכן שאלו 'אריה וגנבי בידי אדם נינהו?!' וצריך לומר דהיינו ע"ד הרוב, אבל פעמים יש אפשרות בבחירת האדם להרוג ללא גזרת שמים, ודוחק. ומאידך יש לסייע לדעה אחרונה ממה שאמרו ש'אסון' הנאמר בנגיפת אשה הרה — בידי אדם הוא. ואולם יש מפרשים שהכוונה למיתת בית דין, שהיא ודאי בידי אדם. ע' חדושי רבי קרשקש וידאל).

ב. כל חולאים ומיתות נחשבים 'בידי אדם', שמעשיו גרמו, כגון שלא נשמר מאכילה נכונה. ורק אכילת אריה ונשיכת נחש ונפילת בית או לסטים וכד' — אונס הוא. (י"ג מדות והדרכות לר"צ הכהן, עפ"י סוגיתנו והמרדכי גטין פרק ג). וע"ע עשרה מאמרות — חקור הדין א, כ.

נב. מי שנתחייב כרת או מיתה בידי שמים — האם הוא נפטר מחיוב ממון שבא לו כאחד עם חיובו?

רבי נחוניא בן הקנה היה עושה את יום הכפורים כשבת לתשלומין. אביו הראה מקורו מגזרה-שוה אסון אסון, ולפי זה כל מיתה בידי שמים דינה כמיתת בית דין ופוטרת מממון. ורבא דרש מן הכתוב בענין המולך ואם העלם יעלימו... לבלתי המית אתו, ושמתי אני את פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתי אתו... — אמרה תורה כרת שלי כמיתה שלכם. ולפי זה שאר מיתה שבידי שמים אינה פוטרת מתשלומין. לפי פשטות דברי רש"י בפסחים (כט, לב), חייבי כריתות שוגגים חייבים בתשלומין אפילו לרבי נחוניא בן הקנה. וכן דעת הרמב"ן. ואילו התוס' (שם וכאן) חולקים. ויש אומרים שאף רש"י מודה לדבר. וכן הביאו מהתוספתא בב"ק (ע' במפרשים פסחים שם). ויש מי שרצה לתלות זאת במחלוקת אביו ורבא. ע' הגהות רבי יוסף חנינא ליפא מיזליש שם.

כאמור לעיל, סתם מתניתין דלא כרבי נחוניא. וכך ההלכה, שחיוב כרת אינו פוטר מן התשלומין.

דפים ל — לא

נג. האם יש חיוב ממון באופנים הבאים?

- א. זר שאכל תרומה של כהן.
- ב. זר שאכל תרומה שלו וקרע שיראין של חברו.
- ג. הגונב חלבו של חברו ואכלו.
- ד. זרק חץ בשבת מתחילת ארבע לסוף ארבע או העביר סכין, וקרע שיראין בהליכתו.
- ה. גנב כיס בשבת והוציאו מרשות בעליו.

א. זר שאכל תרומה, באופן שחיוב מיתה וחיוב ממון באים כאחת, כגון שתחב לו חברו לתוך פיו במקום שאינו יכול להחזירה אלא על ידי הדחק, (שחיובו אינו משום גזל, כי כבר נפגם המאכל ואינו שוה פרוטה אלא חייב ממון על הנאת האכילה, ובאותו רגע מתחייב מיתה בידי שמים. ולפירוש ריצב"א אפילו אם לא נמאסו האוכלים מ"מ נחשב 'באים כאחת' כיון שתחב לו בבית הבליעה ובלע ונהנה מיד. עתוס'), או כגון שתחב לו חברו משקים לפיו (שכבר נמאסו בפיו והוא אינו מתחייב משום גזל אלא משום נהנה כשבולעם. רב פפא) — לדברי אביו בדעת רבי נחוניא בן הקנה פטור מתשלומין, ולרבא חייב, שלא פטר רבי נחוניא אלא בכרת ולא במיתה.

דוקא כשאכל במזיד, אבל זר שאכל תרומה בשוגג — חייב, אם משום גזרת הכתוב אם משום שבאכילת שוגג הם תשלומי כפרה ואינם נפטרים משום 'קלב' מ'. (עתוס').

ג. זר שאכל תרומה שלו וקרע שיראים של חברו — לדברי רב אשי, שייך לפטור משום קלב"מ [לרבי נחונייה ולאביי — כנ"ל].

לפרש"י, רבא (בסנהדרין י) חולק וסובר שאין לפטור מממון בכגון זה, שמיתה לזה ותשלומין לזה. והתוס' חולקים.

ג. אמר רב חסדא: מודה רבי נחונייה בן הקנה בגונב חלבו של חברו ואכלו, שהוא חייב ממון, שכבר נתחייב בגניבה קודם שבא לידי איסור חלב, משעת הגבהתו [והלא אפשר לאכילה ללא הגבהה, כגון שגוחן ואוכל, והרי כאן שני מעשים המחייבים בזמנים שונים].

ד. אמר רבי אבין: הזורק חץ בשבת מתחילת ארבע לסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו — פטור, שעקירה צורך הנחה היא וכבר התחילה המלאכה בעקירה, הלכך מעשי-החייב של הממון והמיתה באים כאחת. המעביר סכין ברשות הרבים וקרע בהליכתו — לפי לשון אחת דינו כדין זרק חץ, כיון שאי אפשר להנחה בלא עקירה נחשבים באים כאחת, ולפי לשון אחרת אינו נפטור מממון משום שייכול להחזיר את הסכין בכל רגע ורגע הלכך אינו נידון כבת אחת.

א. לפירוש רבנו תם, רבי ירמיה חולק על רבי אבין ולדבריו אין אומרים סברת 'עקירה צורך הנחה' וחייב (תוס').

ב. הזורק חץ מתחילת ארבע לסוף ארבע ותוך כדי מרוצת החץ קרע הזורק שיראין בידיו — לפי לשון אחת ודאי חייב, שהרי כאן שני מעשים שאינם תלויים זה בזה, ולפי הלשון השנייה לכאורה פטור אך לדברי התוס' י"ל שגם ללשון זו חייב. (עפ"י קובץ שעורים).

ה. הגונב כיס בשבת — חייב, שכבר נתחייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור סקילה. ופירשו כבן עזאי שאמר מהלך כעומד דמי, הלכך מלאכת ההוצאה התחילה בפסיעה אחרונה ואילו חיוב הממון חל כבר בהגבהת החפץ. [והוא הדין לחכמים החולקים על בן עזאי — אם נעמד בינתים לפוש, שחיוב שבת מתחיל בעקירה שניה].

הרמב"ם והטור הביאו הלכה זו הגם שלא פסקו כבן עזאי, וגם לא פירשו בעומד לפוש. ותירץ במגיד-משנה שהגמרא מדברת ללשון ראשונה, אבל הרמב"ם פסק כלשון אחרונה שהכל תלוי אם בידו להחזיר אם לאו, לכך חייב בכל אופן. (וע"ע באבני נזר או"ח תקלה, יז ובסו"י רמה).

היה מגרר ויוצא מגרר ויוצא — פטור, שהרי איסור שבת ואיסור גניבה באים כאחד, וכגון שגרר מרשות היחיד לצדי רשות היחיד וכרבי אליעזר שאמר צדי רה"ר כרה"ר דמו לענין שבת, או שהוציא לרשות הרבים ממש וצירף ידו למטה משלשה סמוך לארץ וידו נחשבת כמקום חשוב לענין הנחה ולענין קנין (רב אשי), ולדעה אחת אפילו ללא צירוף ידו, קונה הגנב במשיכה ברשות הרבים (רבינא).

למאן דאמר 'אגד כלי שמיה אגד', אם יש בכיס חפצים שאינם ארוכים, הרי מיד כשיצאו לרשות הרבים קנאם אעפ"י שחלק מן הכיס עדיין אגוד לרשות היחיד, ולענין שבת אינו מתחייב עד שיוציא את כל הכלי. ולדעה זו יש להעמיד רק בחפצים ארוכים. (עפ"י שבת צא, עע"ש פרטים נוספים. ואולם לפי הלשון שאי אפשר להנחה בלא עקירה, בכל אופן פטור. ע' בהגהות רא"מ הורביץ שם).

וכל זה דוקא בדברים שדרכם בגרירה, או אף דברים ממוצעים, שאין גרירתם נחשבת 'שינוי', אבל דברים קטנים — פטור.

יש סוברים שלפי הסוגיא בבבא-בתרא, כל דבר שאפשר בהגבהה, גם אם לפעמים מושכים אותו — אינו נקנה במשיכה אלא בהגבהה, והלכה כאותה סוגיא. (עפ"י רמב"ן ריטב"א ורשב"א ועוד, וע' שטמ"ק בדעת רש"י).

דף כט

הערות וצינונים

'הבא על הכותית' — לפרש"י, תנא דמתניתין סובר כותים גרי אריות הן. ודנו האחרונים מדוע לא ייפטר משום קם ליה בדרכה מיניה, שהרי בבעילתו רשאים קנאים להורגו כדין הבועל ארמית. יש אומרים שחייב מיתה זה אינו פוטר מממון, ויש אומרים שבכותית אין דין קנאים פוגעים בו. (ע' בהפלאה ורעק"א; שו"ת בית זבול ח"ב ד. ד. וע' להלן ב'כללים ושיטות' — חייבי מיתות שונים. וע"ע 'ביצחק יקרא' ח"א לח שרש"י לשיטתו ביבמות (כד:); שגרי אריות גרים הם, ולכך יש להם קנס. ולפי"ז פשוט שאין בזה דין קנאים פוגעים בו).

בבאור דברי התוס' בענין הכותים שיש לומר חזקת אבות שלא נטמעו בהם עבד ושפחה — ע' בקובץ שעורים; שערי ישר ב,ז-ח; חזון איש ב,כה; בית ישי נח,א; חדושי ר' שמואל — טז; אילת השחר.

'הני נערות פסולות אית להו קנס כשירות לא?' — כי כל מקום ששנו 'אלו' — משמע דוקא אלו ולא אחרות. (ריטב"א ועוד).

'קטנה מבת יום אחד ועד שתביא שתי שערות יש לה מכר' — יש לדייק, דוקא מבת יום אחד, אבל עוֹבֵר אינו במכירה. ואפילו לפי הסוברים שאפשר למכור עובר במעי בהמה, שונה מכירת בתו שצריך שתהא ראויה לקיים בה דין יעוד, הלכך אין שייך בעוֹבֵר. ואולם לפי הסוברים שקדושין תופשים בעובר מיד, קשה. (קובץ שעורים. וע"ע באילת השחר שנו"ג אם עובר נחשב ראוי ליעוד.

וכבר נגע בדבר המנחת-חינוך (מג,ב), והוסיף להעיר הלא תנא קמא הוא רבי מאיר ולשיטתו אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, אם כן גם מכירת עוֹבֵר מועילה. וכתב שאפשר שנקט דבר פסוק לכולי עלמא. ועוד אפשר שיכול לחזור בו מהמכירה אפילו לרבי מאיר הלכך נקט התנא דבר פסוק.

יש להעיר לגרסת הרא"ש 'קטנה מבת ג' שנים ויום אחד...' (וכן הוא בגמרא כתב יד מינכן). ונקטו ג' שנים משום קנס, שפחות מג"ש אין שייך לדון על קנס, שאין ביאתה ביאה, והכי נמי י"ל לגרסתנו שלכך נקטו מבת יום אחד, שמאז יש לדון על קנס ולא קודם לכן. אך עדיין יש מקום לדקדק בלשון רש"י בריש ע"ב. ושמו י"ל שלכך נקט מבת יום אחד, כי העובר בלא"ה שייך לבעל אף ללא דין מכירת בתו, כמו שנאמר בנוגף אשה הרה. ואמנם אין יכול הבעל למכרו ממש שיהא שייך לאדם אחר לאחר הלידה, אבל אפשר שיכול למכור את העובר כלפי הזכויות שיש לו בעודו עובר, ואולי הוא שלו ממש באותה שעה. ע' במש"כ בב"ק מט).

'(ע"ב) 'אלא שיתא קראי כתיבי...' — פירוש, רב פפא וריש לקיש אינם חלוקים זה על זה, אלא יש צורך בשתי הדרשות גם יחד. (עפ"י ריטב"א)

דף ל

באורים והערות; ראשי פרקים לעיון

'איכא בינייהו בעולה לכהן גדול, ומאי שנא — דהוה ליה עשה שאינו שוה בכל' — הקשה הגרעק"א, אם כן גם בלאוין דכהונה נאמר כן, שהוואיל ואינם שוים בכל, לא יהא בהם ממזר אפילו לרבי עקיבא, [שהרי מקור דינו של רבי עקיבא הוא מלא יגלה כנף אביו וסמוך לו לא יבא ממזר, ושם הוא לאו השוה בכל ואין לנו ללמוד ללאו שאינו שוה בכל].

וכתב לחדש על פי דברי התוס' ביבמות (ה) שלא הושייך בכל הכהנים אינו נחשב כל כך 'אינו שוה בכל', ואולם לא הנוהג באנשים בלבד ולא בנשים נחשב 'אינו שוה בכל', ולפי זה יש לומר שבאיסור בעולה לכהן גדול רק הוא מוזהר עליה משום כי אם בתולה מעמיו יקח ולא היא, שלא כשאר איסורי ביאה שנתרבו גם הנשים לאיסור, הלכך רק זה נחשב 'לאו שאינו שוה בכל', משא"כ בשאר איסורי כהונה. [אלא שצייין הגרעק"א לתוס' בחגיגה (יד): שנקטו שגם היא מוזהרת משום בעולה לכהן גדול. וכ"ה בשטמ"ק ב"מ ל מהתוס' שאנן]. וע' בהגהות הרש"ש שהאריך כאן להשיב ע"ד הגרעק"א מכמה צדדים, ובספר זכר יצחק (סה) ביאר דבריו. וע"ע אבני נזר אה"ע רעז; בית ישי ס' כו, ב וס' י באריכות; אילת השחר.

'יעקב על כל מילי אזהר' — ואף על אסון בידי שמים שייכת אזהרה, כי ודאי יכול לשמור עצמו מלילך במקום סכנה דהיינו פשיעה, וכמו שכתבו התוס' (מהרש"א).

'מיום שחרב בית המקדש אף על פי שבטלו סנהדרין, ארבע מיתות לא בטלו...' — לפי מה שהוכיחו התוס' (מסנהדרין לז) שעוד בימי שמעון בן שטח היה דין ארבע מיתות כאשר לא היו עדים והתראה, צריך לומר שזה שאמרו 'משחרב בית המקדש' היינו משום שקודם לכן התבצעו ארבע מיתות בפועל על ידי הסנהדרין. אך יש לשאול, הלא לאחר שחרב הבית ולא דנו דין מיתה לכאורה אין שייכת התראה, ואם כן באופן זה שאין התראה, אף קודם החורבן היה דין ד' מיתות, ומדוע נקטו 'משחרב בית המקדש'. ואפשר שאף בזמן שאין עונש בפועל שייכת התראה, ואף על פי שצריך להתיר עצמו למיתה, היינו לדין חיוב מיתה ולא דוקא למיתה בפועל. [ונפקא מינה בזמן הזה לענין חייבי מלקיות שהתרו בהם, שייפטרו מתשלומי ממון]. (קובץ שעורים).

א. י"ל בפשיטות שהוא הדין קודם שחרב הבית אלא נקטו להשיענו שאף לאחר החורבן שנסתלקה שכנה ורבו עוברי עבירה בעם שלא נענשו בידי אדם, לא בטל דין שמים והעוברים באים על ענשם לפי עבירותיהם.

ב. מה שנקט שאם שייכת התראה בזמן הזה יש לפטור חייבי מלקיות מממון אם התרו בהם — לכאורה אינו מוכרח, שיש לומר שלרבי יוחנן אין פטור מממון אלא כשבית דין מבצעים בפועל את העונש, אבל בלא"ה לא חשיב 'אתה מחייבו שתי רשעיות'. וכיוצא בזה יש סוברים שרודף שלא הרגוהו נידון כחייבי מיתות שוגגים, אעפ"י שהיה מחויב מיתה ממש, כיון שסוף סוף לא הרגוהו, וכ"ש כאן שלא היתה אפשרות להרגו בפועל.

— כשם שאין מועיל כופר בחייבי מיתות בית דין, כמו שנאמר ולא תקחו כפר לנפש רצח (וע' להלן לז). כך אין פדיון ותיקון מועיל להציל מדין ארבע מיתות, שלא כשאר מיתה בידי שמים. ואמנם חז"ל המציאו כמה עצות והצלות אף למיתת בית דין, ואין כאן מקומו. (עפ"י צדקת הצדיק קכו. ואולי כוונתו בסוף דבריו למה שכתב (שם קנח) 'על ידי מסירות נפש למיתה במחשבתו באמת גמור, שמסכים בלבו אם רצון הש"י וטוב לו למות ח"ו, הוא רוצה כך ברצון טוב, הוא ניצול מגזירת מיתה רחמנא ליצולן'. וכן מצינו תיקונים והצלות שונות ממיתה — ע"ש פא פב).

(ע"ב) 'דין ארבע מיתות לא בטלו, מי שנתחייב סקילה...' — פירוש, באותם שנוטלים דינם בעולם הזה. אבל ודאי יש כמה רוצחים ומשומדים שמתים בשלוה והשקט, שנידונים בעולם הבא, כי פעמים זכות תולה לו ואינו נפרע בחייו. וכן אפשר שעל ידי תשובה הקב"ה מיקל בענשו או מוחל לגמרי. (עפ"י ריטב"א ותוס').

וכן להפך, רואים אנו כמה צדיקים גמורים שמתו במיתות משונות, כגון רבי עקיבא — שנפרעים מן הצדיקים על מיעוט עבירותיהם כדי לזכותם לעולם הבא. (מהרש"א)

עוד בענין דין ארבע מיתות — ע' בשיחות מוסר להגר"ח שמואלביץ, יא תשל"ב.

סוף סוף כיון דלעסיה קנייה' — לאו דוקא לעס אלא רצה לומר כיון שאינו מחזיר והולך ולועסו — קנה. (מהר"ם שיף)

כיון דלעסיה קנייה...? — כגון שתחב לו לתוך בית הבליעה' — משמע שהבולע תרומה חייב, ואף על פי שהאוכלה אכילה גסה פטור, כי אינה בכלל 'אכילה' — בליעה נחשבת 'אכילה'. (כן הוכיח בשו"ת דובב מישרים ח"ג מג, וכ"ה במנחת חינוך ג, וע"ש רפא, ה — וכדעת הנודע-ביהודה (קמא יו"ד לה), שבליעה נחשבת כדרך אכילה, דלא כהתורת-חיים. [ובמקום אחר ביאר הדובב-מישרים (פח) מדוע הנוב"י לא הוכיח מכאן — כי אפשר שהולך הוא לשיטתו בצל"ח (ברכות לה) שזר חייב על אכילת תרומה אף כשאוכל שלא כדרך אכילה. וע' הר צבי]. וכן מפורש בתורי"ד בשבת (עג). שהבולע חלב חייב. ע"ע במובא בחולין קג — חוברת עז).

על חיוב משום 'נהנה' באכילת איסור, כגון כאן בתרומה לזרים — ע' מה שכתב בספר שערי ישר א, ט ד"ה וביסוד.

על מה שכתבו התוס' שנתקלקלה קצת התרומה בפיו עד שאינה שוה פרוטה — ע' בנתיבות המשפט (קמח, א) שהוכיח מכאן שדבר שאינו שוה פרוטה לכל אדם אלא לאדם אחד בלבד, אין חייבים על נזקו, שהרי גם כאן אצל האוכל הלא היא שוה פרוטה ואעפ"כ פטור עליה משום גזלן ומזיק. ויש מי שכתב לחלק בין דבר שאינו שוה פרוטה אלא למזיק בלבד, שהוא פטור, לדבר שאינו שוה אלא לניזק — שחייבים עליו. (ע' בשו"ת אור לציון ח"א חו"מ ד).

ועל המבואר בתוס' שאם תחב לו חברו לרצונו לבית הבליעה, לדברי ר"י לא קנאו להתחייב באונסין ולדברי ריצב"א נתחייב — ע' בקובץ שעורים שתלה שאלה זו בדברי הקצות-החשן (שמח) שגנב אינו קונה החפץ ללא מעשה מצדו, ואין די בקנין שקונה לו חצירו מאליו. (ובדבר אברהם (כא) הוכיח מהשיט"מ ק להלן (לד. בשם רשב"א) שאף בלי מעשה קנה הגנבה).

ועל סברת ריצב"א ששני דברים הבאים בסמיכות נחשבים כבאים בבת אחת — ע' בספר שערי ישר ה, כב ד"ה דהנה; דובב מישרים ח"א נ.

דף לא

(ע"ב) 'אי בזוטרי לאו אורחיה הוא' — ואינו חייב משום שבת וגם לא קנאו במשיכה להתחייב באונסין, כי כל דבר שדרכו בהגבהה אינו נקנה במשיכה. (ריטב"א. ורש"י הזכיר רק חיוב שבת. ויש מפרשים שרצה לפרש אף לרבינא בסמוך, שמשכית גנב קונה אף ברה"ר, הגם ששאר משיכות אינן קונות שם, וי"ל שהוא הדין לענין דברים קטנים).

כללים ושיטות

קם ליה בדרבה מיניה' (ל-לו)

חייבי-מיתות מזידין, שוגגין ואנוסין

כלל מוסכם הוא: כל המתחייב בנפשו אין משלם ממון (לשון המשנה לו:). ולא רק בשמתחייב מיתה ממש, אלא אפילו חייבי מיתות שוגגין ומוטעין, ודומיהן, שאינם נידונים למיתה בבית דין (וכן בזמן הזה,